

»Bilo je lepo!« Ob 90-letnici dr. Kazimira Tarmana

Stane Peterlin

»Ko sem kot mladenič opazoval svojega starega očeta Miho pri osemdesetih, sem občutil njegovo dolgoživost. V njem sem videl častitljivega prastarega moža – kranjskogorsko grčo. No, potem je živel še sedemnajst let.« To je pred desetimi leti napisal naš jubilan profesor dr. Kazimir Tarman, ki je nedavno čil in zdrav na duhu in telesu odštel svojih devetdeset let.

Profesor dr. Kazimir Tarman je bil rojen 4. marca leta 1930 v Mariboru, kamor je bil takrat službeno premeščen njegov oče. Tam je začel leta 1936 tudi hoditi v šolo. Družina se je malo pred začetkom druge svetovne vojne vrnila v Ljubljano, mladi Miro

Prof. dr. Kazimir Tarman pri sv. Jakobu v Polhograjskih dolomitih. Foto: Peter Tarman.

(kot ga kličemo znanci in prijatelji) pa se je vpisal na III. moško gimnazijo za Bežigradom. Večji del dijaške dobe je preživel v času italijanske, zatem pa še nemške okupacije. Osmi razred in maturo pa je opravil že po osvoboditvi na VIII. državni gimnaziji v Ljubljani (Bežigrad). Leta 1948 se je vpisal na študij biologije, ki je bil takrat v okviru Prirodoslovno-matematične fakultete. Diplomiral je jeseni leta 1953 z diplomsko nalogo *Oribatidna favna ljubljanske oko-*

lice. Drobní žíví svet prstí je ostal njegov znanstveno raziskovalní izzív, z disertácíjo *Trihobotrialní organ akarín*, kí jo je uspešno obraníl leta 1958, je bíl naslednje leto na Univerzí v Ljubljani promovírán za doktorja bíoloških znaností.

Ko sem glavnemu uredníku *Proteusa* obljúbíl, da bom napísál príložnostní zápis ob žívljenjskem jubileju prof. dr. Kazímíra Tarmana, sí nísém predstavljal, da sem sí naložil lepo, vendar ne preprosto nalogo. Njegovo delovno polje je namreč zelo razsežno, ker zajema raziskovalno, pedagoško, publicístično in organizacíjsko področje. Če ga ne bí narava obdaríla še z velíko zalogo energíje, z občútkom za red in sistematíko ter mladeníško radovednostjo, tako zastavljenega dela ne bí zmogel. Ker sta písa obeh prejšnjích jubilejních zápisov v *Proteusu* (ob 70-letnící prof. dr. Míroslav Zei, ob

80-letnící pa uredník dr. Tomáz Sajovic) na srečo več pozorností nameníla njegovemu znanstvenemu in pedagoškemu delu, sem se odločil, da bom ostal prí njegovích záslúgách za Prírodoslovno družstvo Slovéníje in njegov *Proteus*.

Poznam ga od leta 1957, kí je bíl on asístent za specialno zoologíjo nevreténčarjev, jaz pa študent drugega letníka na štúdíju bíologíje v Ljubljani. V lepem spomínú mí je ostala udeležba na dveh poletních ekskurzíjách po Makedoníji, kí jih je za študente bíologe íz vseh letníkov organizíral in vodíl profesor Tarman: leta 1959 (Šár planína-Ohríd-Pelístér) in leta 1960 (Gevgelíja-Strumíca-Dojran). Tam smo se spríjateljílí in ga spoználí kot sproščenega pedagoga s šíroko ekološko razgledanostjo. Zátem nekáj let z njím nísém ímel pogostích srečanj. Že od díjaških let so me v naraví bolj kíot

Na raziskovalní ladjí Andríja Mohoróvičíc: opazovánje drobnega ulova.
Prof. dr. Míroslav Zei in prof. dr. Kazímír Tarman, 1979. Arhív: Kazímír Tarman.

živali privlačile rastline. Zato me je kot študenta zanimala botanika, vendar ne kabinetno ali laboratorijsko delo, temveč spoznavanje rastlinstva v naravnem okolju – to pa je že blizu ekologije.

Ko me je leta 1961 po srečnem naključju dr. Angela Piskernik izbrala za svojega naslednika pri poklicnem delu na področju varstva narave in sem ugotovil, da je ta dejavnost v različnih oblikah razširjena po vsem razvitem svetu, sem hlastal po literaturi, domači in tuji, da bi se čim prej usposobil za delo. Takrat je (meni kot naročena) izšla Tarmanova knjiga *Človek in narava* (Mladinska knjiga, 1964). V njej avtor v izbranih dvanajstih zgodbicah prikaže vso razsežnost odnosov med človekom in naravo od preteklosti do današnjih dni. »Z njimi sem hotel samo spomniti na naše grehe, ki jih delamo naši naravi že od tedaj, ko smo iznašli in uporabili ogenj ter oster kamen v roki,« je napisal v sklepni

besedi knjige.

Nekaj let kasneje naju je z dr. Tarmanom zbližalo sodelovanje v Prirodoslovnem društvu Slovenije. Ko je leta 1988 postal predsednik društva, je svojo vlogo vzel resno in jo opravljal z veseljem, tudi zato, ker je imel v odboru nekaj somišljenikov in ker so bile aktivnosti društva dobro sprejete med članstvom, še zlasti med pedagogi v srednjih šolah. Vzporedno z oživiljenim društvom je vsebinsko rasel tudi mesečnik *Proteus*, pri razširjanju pa so pomembno vlogo imeli tudi mentorji naravoslovnih krožkov, ki so v društvu in reviji imeli organizacijsko in vsebinsko podporo. Ob 60-letnici Prirodoslovnega društva Slovenije je kot predsednik društva prof. dr. Kazimir Tarman v *Proteusu* (3. številka 57. letnika, november, 1994) napisal: »Sedanja društvena dejavnost se tradicionalno povezuje s preteklostjo, kar kaže na sodobnost programskih zasnov utemeljiteljev. Varstvo narave,

Ekскурzija Prirodoslovnega društva Slovenije v Schwarzwald (1994) in sprejem na županstvu Bad Wildbada. Od desne: prof. dr. Kazimir Tarman, Richard Lipowitz in župan B. König. Arhiv: Prirodoslovno društvo Slovenije.

povezovanje vseh naravoslovnih področij, popularizacija naravoslovja in delo z mladimi ostajajo stebri društvenega dela sedaj in v prihodnosti.« V njegovem predsedniškem mandatu (1988-1995) so se odvijale številne odmevne društvene akcije, nekatere tudi v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo, s Slovensko matico, Prirodoslovnim muzejem Slovenije in Zavodom Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine.

Društvo je leta 1992 ustanovilo Slovenski sklad za naravo, ki naj bi podpiral naravo-varstvene projekte. Po dveh letih delovanja pa je s spremembo zakona o fondacijah

moral prenehati z delom. Morda bo še kdaj oživel. Prav tako še ni uresničena pobuda za ustanovitev Naravoslovno-informacijskega središča (po zgledu bavarske Akademie für Landschaftspflege and Naturschutz), čeprav je še vedno aktualna.

Za člane društva, še posebej pa za mentorje in krožkarje, so bile organizirane številne ekskurzije po domovini, kasneje pa tudi po tujini. Med slednjimi so bile odmevne večdnevne ekskurzije v švicarski narodni park v Engadinu in v narodni park Bayerischer Wald ob promocijski desetdnevni predstavitvi *Slovenija danes – Slowenien Heute* v Regensburgu jeseni leta 1993. Ek-

*Udeleženci proslave
ob 60-letnici
Prirodoslovnega društva Slovenije.*

*Od leve v prvi vrsti:
predsednik Republike Slovenije
Milan Kučan, prof. dr. Kazimir
Tarman in prof. dr. Miroslav Zei.*

*Arhiv:
Prirodoslovno društvo Slovenije.*

skurzija v Schwarzwald, ki jo je Prirodoslovno društvo Slovenije leta 1994 organiziralo na pobudo kočevskega Nemca in velikega prijatelja Slovenije Richarda Lipowitza z ganljivim sprejemom pri županu mesta Bad Wildbad, nam je ostala v toplem spominu.

Praznovanje 60-letnice Prirodoslovnega društva Slovenije se je sklenilo 9. decembra leta 1994 s celodnevno slovesno akademijo v avli Narodnega muzeja Slovenije. Prizorišče dogajanja je bilo opremljeno s panoji razstave *Tradicija naravoslovnih vezi*, ki je bila najlepši prikaz dotedanjega društvenega delovanja. Prvi govornik je bil predsednik Prirodoslovnega društva Slovenije profesor dr. Kazimir Tarman. Orisal je več kot stopetdesetletni razvoj društvenih predhodnikov in še zlasti zadnjih šestdeset let modernega Prirodoslovnega društva Slovenije s pogledom v prihodnost. Posebno težo prireditvi je dala prisotnost najvišjih predstavnikov oblasti, znanosti in kulture ter javnega življenja. Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan je podelil društvu srebrni znak svobode in to utemeljil z lepim in vsebinsko tehtnim nagovorom. Nato so sledile podelitve društvenih in Proteusovih priznanj. Popoldanski del so sestavljala strokovna predavanja z različnih področij naravoslovja.

Končajmo še malo intimno. Tarmanovi so bili srečna in povezana družina. Žena Draga, tudi biologinja, je začela svojo poklicno pot kot pedagoginja. Pri založbi Mladinska knjiga pa so kmalu odkrili njeno sposobnost in jo povabili v uredništvo založbe. Poleg urejanja mesečnika *Pionir* je uvedla več drugih serij za mladino, ljubitelje naravoslovja in zgodovine. Tako smo jo spoznali tudi kot publicistko. Kot mlada družina so Tarmanovi s kombijem *Zastava* potovali po tedanji domovini in bližnji tujini. Ko pa so sinovi odrasli, sta Miro in Draga sama kot turista obiskovala Sredozemlje, zlasti grške otoke. Miro je fotografiral zanimivosti narave in kulture, še posebej pa se je

usposobil kot ljubiteljski snemalec tehnično dovršenih malih filmov s sliko, glasom in montažo. Žal mu je usoda mnogo prezgodaj vzela ženo Drago, vendar se je pobral in vso svojo energijo usmeril v daljša potovanja ter raziskovanje in snemanje naravnih in kulturnih znamenitosti vsega starega sveta od Indonezije, Afrike do Sredozemlja. Izzivov in volje ima še za nekaj desetletij. Gotovo ga bomo še srečali tudi v *Proteusu*. Na koncu smo prosili jubilaranta profesorja dr. Kazimira Tarmana za sklepno misel:

»Pri branju *Proteusa* sem že kot dijak občutil privlačnost naravoslovja. Pozneje sem slo po odkrivanju sproščal v naravi, laboratoriju, ekskurzijah in terenskih vajah s sodelavci in študenti. Skupaj smo dodajali znanje k videnju, ki ga je tako lepo opisal naš Pavel Grošelj v članku *Kako so odkrili človeško ribico?* Moram ga ponoviti. Takole je zapisal: ‚Koliko zdrave opazovalne sile spi v našem ljudstvu! Bilo bi dobri stvari v korist, da jo pritegnemo k razreševanju čudes svoje lepe domovine. In tako se mi zdi, da nam bo naš ‚*Proteus*‘ srečen genius loci. Simbol trdega raziskovalnega dela, simbol lepote znanstvenega spoznanja, simbol požrtvovalne ljubezni do prirode in domačije.‘ Zato plaketo Pavla Grošlja, ki mi jo je podelilo Prirodoslovno društvo Slovenije, še posebno cenim.

Vsem, staršema in učiteljem, moji družini, prijateljem in sodelavcem, študentom in diplomantom, hvala za sožitje. 90 let je dolgo-kratko obdobje, odvisno od tega, s katerega konca pogledaš na preteklost. Bilo je lepo!«